

BSA ve Hukuk Düzenimiz

Mehmet Ali KÖKSAL
Hukukçu

Bundan bir iki ay öncesine kadar gittiğiniz her sinemada, evinizde izlediğiniz televizyonda reklâm aralarında asansörden çıkan zavallı iş adamının hâli hâlâ belleklerinizdedir.

Gerek yukarıda anımsatmaya çalıştığım reklâmda gerekse de BSA'nın diğer reklâmlarında ne vurgulanıyordu? “Korsan program kullanmayın”. Güzel ve etkileyici bir slogan. Peki biliyor muydunuz bu sloganın yaratıcısı BSA'nın Türkiye'deki faaliyetleri “korsan” yani izinsiz? Yani yasal değil. On yılı aşkın bir süredir ülkemizde faaliyet gösteren, aralarında Kültür Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve İçişleri Bakanlığı gibi bir çok bakanlık ve Ankara, İstanbul Baroları gibi bir çok baro ve sayısız üniversite ile birlikte etkinlik gerçekleştiren BSA gerek eski gerekse de yeni Dernekler Kanunu'na göre yabancı bir dernek statüsünde olduğundan Türkiye'deki faaliyeti izne tabi olduğu halde bu izni almaması ve “korsan” faaliyette bulunması şaşırtıcı değil mi?

BSA kimdir?

BSA Business Software Alliance kelimelerinin kısaltılması. BSA merkezi ABD olan bir “kâr amacı gütmeyen şirket”.

“1150 18th Street NW Suite 700, Washington DC 20036 Out of Turkey - United States of America” adresinde faaliyet gösteriyor. ABD dışında İngiltere ve Güney Afrika Cumhuriyeti'nde “kâr amacı gütmeyen şirket” olarak kayıtlı faaliyette bulunuyorlar.

Bu üç ülke dışında faaliyet gösterdiği ülkelerde tüzel kişilikleri yok. Ancak Türkiye'de olduğu gibi, izin alma zorunluluğu olan ülkelerdeki faaliyetlerinin “izinsiz” olduğunu da zannetmiyoruz.

BSA neden izin almalı?

Hukuk düzenimizde “kâr amacı gütmeyen şirket” olmadığı için bu tür organizasyonlar Vakıf veya Dernek şeklinde nitelendiriliyor ve bu mevzuata göre değerlendiriliyor. Bu nedenle de BSA'nın faaliyetlerini değerlendirmek için Dernekler Kanunu'na bakmak gerekmektedir. Dernekler Kanunu'nun “AMAÇ VE KAPSAM” başlıklı 1. Maddesinde; “Bu Kanunun amacı; dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tabi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile derneklere ilişkin diğer hususları düzenlemektir.” düzenlemesi getirilerek, yurt dışında kurulu “kâr amacı gütmeyen kuruluşların” Türkiye'deki faaliyetleri Dernekler Kanunu kapsamına alınmıştır.

31.03.2005 tarihinde yürürlüğe giren “Dernekler Yönetmeliği”nin 4. maddesine göre de, “Dernek : 5253 sayılı Dernekler Kanunu ile 4721 sayılı Türk Medeni Kanununa göre kurulan dernek ve şubelerini, derneklerin oluşturdukları federasyon ve federasyonların oluşturdukları konfederasyonlar ile yabancı derneklerin Türkiye'deki şube veya temsilciliklerini,

Kâr amacı gütmeyen kuruluş : Merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşları,
Yabancı dernek : Merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ile dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşları,” şeklinde tanımlanmıştır. Yani, Dernekler Hukuku uygulamamıza göre, “Yabancı Dernek: Merkezi yurt dışında bulunan dernekler ile dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşlar” anlamına gelmektedir.

Aynı yönetmeliğin 26-29 maddeleri arasında ise yabancı derneklerle ilgili düzenlemeler yapılmış ve “YABANCI DERNEKLERİN İZİN ALMA YÜKÜMLÜLÜĞÜ” başlığını taşıyan 26. maddede; “Yabancı ülkelerde kurulmuş dernekler, Dışişleri Bakanlığı’nın görüşü alınmak suretiyle, Bakanlığın izniyle Türkiye’de doğrudan faaliyette veya işbirliğinde bulunabilir, temsilcilik veya şube açabilir, dernek veya üst kuruluş kurabilir veya kurulmuş dernek veya üst kuruluşlara katılabilirler.

Yabancı dernekler, Türkiye’deki faaliyetlerinde derneklerin tabi olduğu mevzuat hükümlerine tabidir.” düzenlemesi getirilmiştir. Yine yönetmeliğin “kâr amacı gütmeyen kuruluşlara uygulanacak hükümler” başlıklı 30. maddesinde ise “Bu Yönetmelikte yabancı derneklere uygulanan hükümler, yurt dışında kurulu dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı gütmeyen kuruluşların ülkemizde yapacakları faaliyetler için de uygulanır.” düzenlemesi getirilmiştir. Gerek Yönetmelikteki ayrıntılı düzenlemelerden gerekse de Kanun’daki düzenlemelerden çıkan ortak sonuç, yurt dışında kurulu bir dernek veya kâr amacı gütmeyen kuruluşun, Türkiye’de doğrudan faaliyette veya iş birliğinde bulunabilmesini, temsilcilik veya şube açabilmesini, dernek veya üst kuruluş kurabilmesini veya kurulmuş dernek veya üst kuruluşlara katılabilmesini Dış İşleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle, Bakanlığın iznine tabi tutmuş olmasıdır. Yani İç İşleri Bakanlığın’dan izin alınmaksızın, yabancı derneklerin ve/veya kâr amacı gütmeyen dernek ve vakıf dışındaki kuruluşların Türkiye’de faaliyet göstermeleri, şube veya temsilcilik açmaları, iş birliği yapmaları kesinlikle mümkün değildir.

BSA’nın izin almaksızın sürdürdüğü faaliyetlerinin yaptırımı : Dernekler Kanunu’nun “Cezai Hükümler” başlıklı 32. maddesinin “g” bendinde “ Yetkili mercilerin izni olmaksızın yabancı derneklerin Türkiye’de temsilciliklerini veya şubelerini açanlar, faaliyetlerini yürütenler, bu derneklerle işbirliğinde bulunanlar veya bu dernekleri üye kabul edenler beşyüz milyon liraya kadar para cezası ile cezalandırılır ve izinsiz açılan şube veya temsilciliğin de kapatılmasına karar verilir.” düzenlemesi getirilerek, izinsiz faaliyete ilişkin “cezai yaptırım” düzenlenmiştir. Kanun’un “UYGULANACAK HÜKÜMLER” başlıklı 36. maddesinde ise “Bu Kanun hükümleri; yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki kâr amacı

gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki şube veya temsilcilikleri hakkında da ceza hükümleri ile birlikte uygulanır. Bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu’nun hükümleri uygulanır.” düzenlemesi getirilerek, kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki faaliyet, şube veya temsilcilikleri hakkında da aynı yaptırımın uygulanacağı konusunda tereddüt bırakmamıştır. Zira yukarıda bahsettiğimiz Dernekler Yönetmeliği de bu görüşü teyit etmektedir.

Kanunun “CEZALARIN UYGULANMASI” başlığını taşıyan 33. maddesinin 3. fıkrasında ise “Bu Kanunda yazılı olan idari para cezaları mülki idare amiri tarafından verilir. Verilen idari para cezalarına dair kararlar ilgililere 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir.” düzenlemesi getirilerek idari para cezasının mülki idare amiri tarafından verileceği düzenlenmiştir.

Sonuç olarak BSA’nın faaliyetlerinin sona erdirilmesi ve ilgililer hakkında idari para cezası uygulanması gerekmektedir.

BSA’ya bu yaptırımı kim uygulayacaktır ve neden uygulanmamaktadır ?

Dernekler Kanunu’nun yukarıda açıkladığımız hükümlerine göre BSA’ya bu yaptırımı “BSA Türkiye”nin merkezinin bulunduğu yerdeki mülki amir olan İstanbul Valiliği uygulayacaktır. BSA’ya yaptırım uygulanması için bir şikayet gerekmez de, ilgili birimlerin konu hakkında resmen haberdar olmaları işlemlerin başlaması için gerekmektedir. Bu amaçla BSA hakkında yukarıda özetlemeye çalıştığımız nedenlerle Türker Gülüm adına İçişleri Bakanlığı Dernekler Dairesi Başkanlığı aracılığı ile bir başvuru yapılmıştır. Başvurunun sonucu hakkında bilgi beklenmektedir.

BSA’nın yaptırımdan kurtulma ve faaliyetine devam etme olanağı var mıdır?

BSA’nın yaptırımdan kurtulma olanağı yoktur. Ancak Kanun’da tanımlanan yükümlülükleri yerine getirerek Türkiye’de “yabancı dernek” statüsünde faaliyette bulunmak için izin alma olanağı vardır. Kanımızca on yılı aşkın bir süredir kanunlarımıza aykırı şekilde izin almaksızın faaliyette bulunan bir “Yabancı Dernek” statüsündeki bu yapılanmaya Türkiye’de faaliyet izni verilmemesi gerekmektedir.